

УДК 159. 922: 316.62

Людмила ЛЕВИЦЬКА

кандидат психологічних наук, доцент,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

<https://orcid.org/0000-0002-2870-8663>

e-mail: lyudmila_lev@ukr.net

Світлана КОНДРАТЮК

кандидат психологічних наук, доцент,
Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»

<https://orcid.org/0000-0002-3987-136X>

e-mail: svetakondratyuk@ukr.net

Оксана ХУРТЕНКО

кандидат психологічних наук, доцент,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

<https://orcid.org/0000-0002-2498-1515>

e-mail: kseniaxyrtenko@gmail.com

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ТА ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ МОЛОДІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

У статті зазначено, що вагома роль у емпіричному експерименті відводиться дослідженню рівня розвитку соціальної адаптації молоді під час війни та її емоційного стану. Представлено програму проведення константувального експерименту. Виділено показники соціальної адаптації та представлено емоційні стани які переживає молодь під час війни. Представлено методики дослідження соціальної адаптації та емоційних станів молоді. Здійснено аналіз отриманих результатів. Представлено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: молодь; констатувальний експеримент; соціальна адаптація; емоційні стани; саморегуляція негативних емоційних станів.

Lyudmila LEVYTSKA

Khmelnyskiy University of Management and Law named after Leonid Yuzkov

Svetlana KONDRATYUK

Khmelnitskiy Institute of Social Technologies University «Ukraine»

Oksana KHURTENKO

Vinnitsia State Mykhailo Kotsiubynski Pedagogical University

EMPIRICAL STUDY OF THE LEVEL OF DEVELOPMENT OF SOCIAL ADAPTATION AND EMOTIONAL STATE OF YOUTH DURING THE WAR

The article states that a significant role in the empirical experiment is given to the study of the level of development of social adaptation of young people during the war and their emotional state. Scientists who have studied this topic are presented. The program of the constant experiment is described. It is noted that the confirmation experiment consists of four stages: the first stage of the study was aimed at identifying the level of development of social frustration and

adaptation in young people; the second – to identify the level of development of emotional manifestations, such as: offensiveness, irritability, anxiety, aggressiveness towards others, emotional incontinence, feelings of guilt, negativism and depression; the third – to study the level of development of responsibility and conformity; the fourth – to study the level of development of self-regulation, perseverance, and self-control.

The indicators of social adaptation are highlighted – self-acceptance, acceptance of others, emotional comfort, striving for dominance, escapism. Negative emotional states experienced by young people during the war are presented: resentment, irritability, anxiety, emotional incontinence, guilt, negativism, depression, aggressiveness towards others. The emotional states experienced by young people during the war are presented. Methods for studying social adaptation and emotional states of young people are presented. The results obtained are analyzed. The causes of negative emotional states in young people are indicated. Prospects for further research aimed at developing and implementing a correctional program that involves the development of social adaptation in young people and the stabilization of their emotional state are presented.

Keywords: youth; ascertainment experiment; social adaptation; emotional states; self-regulation of negative emotional states.

<https://doi.org/10.31891/PT-2026-1-1>

Стаття надійшла до редакції / Received 19.01.2026

Прийнята до друку / Accepted 12.03.2026

Опубліковано / Published 26.03.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Левицька Людмила, Кондратюк Світлана, Хуртенко Оксана

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Під час війни молодь переживає різні психологічні кризи, які пов'язані зі зміною способу життя. До основних психологічних проблем молоді під час війни відносять: порушення процесу адаптації; високий рівень стресу і соціальної фрустрації; наявність депресії, тривожності, негативізму, агресивності щодо інших, емоційна нестриманість, образливість, роздратованість, почуття провини. Зазначимо, що соціальна адаптація у широкому значенні – це процес пристосування індивіда до умов соціального середовища, формування адекватної системи стосунків із соціальними об'єктами, інтеграція особистості в соціальні групи, діяльність щодо освоєння стабільних соціальних умов, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища. Зауважимо, що адаптація носить конкретний характер і означає, в першу чергу, саме пристосування особистості, пристосування її якостей та властивостей до нових умов оточуючого середовища. Отже, особливого значення, у теперішній час, набуває розвиток соціальної адаптації сучасної молоді під час війни; корекція негативних емоційних станів молоді з метою надання їй психологічної підтримки. К. Роджерс і Р. Даймонд до інтегральних показників соціально-психологічної

адаптації відносять: адаптивність, інтернальність, емоційна комфортність, самоприйняття, прийняття інших, прагнення до домінування [3].

Аналіз досліджень та публікацій

Проблемою дослідження особливостей людей молодого віку займалися такі науковці як: Л. Боровік, А. Карпенко, І. Клименко, І. Лисенко, М. Марценюк, А. Моргун, О. Ступак. Дослідження ціннісних орієнтацій молоді представлено у працях О. Бікла, Н. Дмитрук, С. Кіреєва, І. Мостової, Г. Падалка, О. Христенко, В. Шелепи. Важливими є дослідження М. Харламова щодо соціально-психологічного розвитку молоді та дослідження С. Бородіна, Б. Буяка, А. Ядова, щодо ролі молоді в становленні суспільства. Професійна підготовка людей молодого віку досліджувалась: Г. Алексеевою, Г. Бучківською, Н. Миськовою, М. Шерманом тощо. Дослідженням емоційної сфери молоді займалися такі науковці як: І. Лисенкова, С. Максименко, Т. Титаренко, С. Томчук [1; 2; 4; 5; 6].

Формулювання цілей статті

Мета дослідження: здійснити емпіричне дослідження рівня розвитку адаптації та емоційних станів молоді під час війни.

Виклад основного матеріалу

Під час війни молодь потребує професійної підтримки психолога, яка спрямована на зменшення травматичного впливу, сприяння соціальній інтеграції та формуванню нових адаптивних стратегій. З метою надання якісної психологічної допомоги молоді, необхідно провести емпіричне дослідження рівня розвитку соціальної адаптації та соціальної фрустрації, а також емоційних станів які найчастіше переживає молодь під час війни. Відповідно мети дослідження експеримент складається з чотирьох етапів. Перший етап був спрямований на дослідження рівня соціальної фрустрації та адаптації сучасної молоді. Другий етап передбачав дослідження рівня розвитку емоційних проявів молоді таких як: образа, тривога, агресія, емоційна нестриманість, провина, негативізм, депресія. Третій етап виявляв рівень розвитку відповідальності молоді та конформізму. Четвертий етап дослідження був спрямований на дослідження рівня розвитку у молоді здатності до вольової саморегуляції.

Експериментальне дослідження було проведено на базі Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна». У дослідженні взяли участь 57 осіб молодого віку.

Відповідно до першого етапу дослідження було виявлено рівень розвитку соціальної фрустрованості та соціальної адаптації сучасної молоді Отримані дані, наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

**Аналіз емпіричного дослідження
у осіб молодого віку рівня розвитку соціально-психологічної
адаптації (2026 н. р., вибірка – 57 осіб)**

Компоненти адаптації	Рівні розвитку (у % від кількості обстежуваних)		
	Високий	Середній	Низький
Соціальна адаптованість	6 (10,5%)	32 (56,2%)	19 (33,3%)
Прийняття себе	6 (10,5%)	32 (56,2%)	19 (33,3%)
Прийняття інших	7 (12,3%)	30 (52,6%)	20 (35,1%)
Емоційний комфорт	8 (14%)	29 (50,9%)	20 (35,1%)
Прагнення до домінування	7 (12,3%)	30 (52,6%)	20 (35,1%)
Ескапізм	20 (35,1%)	29 (50,9%)	8 (14%)

Результати дослідження соціальної адаптації сучасної молоді визначили переважання середнього рівня розвитку. Таким чином, шістдесят відсотків осіб молодого віку є соціально адаптованими: вони приймають себе та інших; займають активну позицію у житті, відчувають емоційний комфорт та проявляють відповідальність, щодо організації свого життя. Також, ці молоді люди вміють справлятися із життєвими труднощами незважаючи на те, що не завжди у них все вдається. Провівши співбесіду з ними було з'ясовано, що невизначеність майбутнього під час війни може призвести до виникнення проблем, втоми, а також до непорозуміння з оточуючими; сприяти виникненню проблем на роботі та в самореалізації. З високим рівнем розвитку соціальної адаптації було виявлено – 6 (10,5%) осіб молодого віку. Проведена співбесіда показала, що у цих молодих людей вагомим труднощів підчас війни не виникало і вони мають роботу та підтримку близьких. Ці молоді люди займають активну позицію у житті, допомагають іншим (займаються волонтерською діяльністю) приймають себе та інших, відповідальні. З високим рівнем прийняття себе було виявлено – 6 (10,5%) людей молодого віку, з високим прийняттям інших – 7 (12,3%); з високим емоційним комфортом було виявлено – 8 (14%) людей молодого віку; з високим рівнем домінування – 7 (12,3%) людей молодого віку; з низьким рівнем ескапізму – 8 (14%). Також, відповідно до отриманих результатів дослідження, було визначено осіб молодого віку, які увійшли до групи ризику, а саме з низьким рівнем: адаптації, прийняття себе – 19 (33,3%), прийняття інших, емоційного комфорту – 20 (35,1%), прагнення до домінування

над іншими – 20 (35,1%), а також з високим рівнем есканізму (втечі від дійсності) – 20 (35,1%).

Дослідимо результати прояву соціальної фрустрації у людей молодого віку, які представлено у таблиці 2.

Таблиця 2

Аналіз емпіричного дослідження у осіб молодого віку рівня розвитку соціальної фрустрації (2026 н. р., вибірка – 57 осіб)

Показник	Рівні розвитку (у % від кількості обстежуваних)		
	Високий	Середній	Низький
Соціальна фрустрація	19 (33,3%)	32 (56,2%)	6 (10,5%)

Результати дослідження (таблиця 2) показали локалізацію чисельного складу осіб молодого віку на середньому рівні – 32 (56,2%) особи. Ці особи задоволені своєю соціально-економічною сферою життєдіяльності, а також життям і дозвіллям в цілому. Молоді люди відносно задоволені вибором місця роботи, умовами та змістом професійної діяльності, міжособистісними стосунками. Проведена співбесіда показала, що у них є незначні проблеми відносно міжособистісних стосунків з колегами по роботі, друзями, батьками, дітьми, але вони справляються із труднощами і є адаптованими. Також, було виявлено молодих людей, які увійшли у групу ризику, а саме 19 (33,3%) осіб, які є соціально фрустрованими. Ці молоді люди незадоволені своєю соціально-економічною сферою життєдіяльності. У цих людей є труднощі в медичній та соціальній сфері послуг, вони не задоволені умовами проживання, матеріальним становищем і способом життя. Оскільки у молоді є фінансові труднощі то вони не можуть провести відпочинок так як би хотілося. Також, молодим людям важко влаштуватися на роботу, яка б відповідала їх потребам. Деякі зазначили про наявність конфліктів із колегами та із суб'єктами професійної діяльності, а також про наявність сімейних проблем. Сімейні конфлікти часто погіршують самопочуття молодих людей та сприяють розвитку соціальної фрустрації.

Розглянемо рівень розвитку емоційної сфери молоді під час війни. Отримані первинні дані, наведено у таблиці 3.

Результати дослідження показали, що молоді люди мають середній та високий рівень розвитку депресії, тривожності, емоційної нестриманості, роздратованості, образливості, негативізму, агресивності щодо інших, провини. До групи ризику потрапили особи молодого віку у яких високий рівень тривоги, провини – 20 (35,1%); образи, роздратованості, агресивності щодо інших, емоційної нестриманості, негативізму, депресії – 19 (33,3%). 3. Фрейд, К. Хорні

вказують, що високий рівень агресивності, роздратованості пояснюється низьким рівнем здатності переключати агресивність на діяльність [7; 8]. Також, така молодь одержує задоволення та енергію від агресивних дій. Слід зазначити, що особи молодого віку, які потрапили у групу ризику не здатні протистояти агресії інших людей та заражаються нею. Також, ці особи не володіють навиками наполегливості, саморегуляції, самовладання та не завжди розуміють емоції інших людей. Особам молодого віку, які потрапили до групи ризику важко сприймати життєві ситуації позитивно. Все це негативно впливає на процес міжособистісного спілкування та на соціальну адаптацію молодих людей.

Таблиця 3

Аналіз емпіричного дослідження у осіб молодого віку рівня розвитку емоційної сфери (2026 н. р., вибірка – 57 осіб)

Емоційні стани	Рівні розвитку (у % від кількості обстежуваних)		
	Високий	Середній	Низький
Образа	19 (33,3%)	32 (56,2%)	6 (10,5%)
Роздратованість	19 (33,3%)	32 (56,2%)	6 (10,5%)
Тривожність	20 (35,1%)	30 (52,6%)	7 (12,3%)
Агресивність до інших	19 (33,3%)	36 (63,2%)	2 (3,5%)
Емоційна нестриманість	19 (33,3%)	36 (63,2%)	2 (3,5%)
Провина	20 (35,1%)	30 (52,6%)	7 (12,3%)
Негативізм	19 (33,3%)	32 (56,2%)	6 (10,5%)
Депресія	19 (33,3%)	32 (56,2%)	6 (10,5%)

У 19 (33,3%) осіб молодого віку було виявлено високий рівень негативізму. Проведена співбесіда показала, що ці особи зляться, часто дратуються, можуть наговорювати на інших, особливо це стосується людей, які регулярно перешкоджають задоволенню їх бажань та внаслідок небажаного розвитку подій. Також, молоді люди з високим рівнем негативізму зазначили, що їм важко витримувати негативні переживання, які накопичені протягом тривалого часу, а також гнів та незадоволення інших людей. Іноді молоді люди, з високим рівнем негативізму, можуть безпричинно образили інших.

Проведена співбесіда з молодими людьми, які мають високий рівень провини показала, що вони звинувачують себе в ситуаціях, коли не досягають бажаного. Ці молоді люди часто звинувачують себе, особливо в ситуаціях коли завдали шкоду іншим. Часто вони очікують покарання ззовні. Все це негативно впливає на міжособистісні стосунки молоді та сприяє порушенню процесу адаптації. Також, молоді люди з високим рівнем провини засуджують себе за бездіяльність, та в ситуаціях коли не можуть забезпечити своїх рідних і себе (провина

гіпервідповідальності). Під час розмови було також з'ясовано, що вони жили в дисфункціональних сім'ях та їх батьки виявляли неприйняття. Отже, молодь з високим рівнем провини знаходиться у співзалежному зв'язку з батьками. В наслідок такої гіперопіки гальмується їх розвиток. Наслідками високого рівня провини є надмірний контроль своєї діяльності, порушення стосунків, невпевненість, пригнічення спонтанності. Зазначимо, що почуття провини може призвести до депресії і сприяти виникненню суїцидальних думок та намірів. Особливо це видно, якщо порівняти показники високого рівня провини 20 (35,1%) та високого рівня депресії 19 (33,3%).

У 19 (33,3%) осіб було виявлено високий рівень образи. Проведена співбесіда з цими молодими людьми, показала, що вони стримують злість і у них багато нереалізованих очікувань. Ці молоді люди вважають, що вони не отримують належної підтримки від держави та до них несправедливо ставляться оточуючі; вони відчують приниження та втрату почуття власної гідності. Декілька молодих людей зазначили, що були обмануті, до них висувались обвинувачування з боку керівництва, які не пов'язані з тими обов'язками, які були вказані в договорі про співпрацю. Саме тому, у цих молодих людей спостерігається високий рівень образи. Як наслідок у них є швидка втомлюваність, втрата душевної рівноваги та роздратованість. Порівнюючи між собою показники роздратованості – 19 (33,3%) і образи – 19 (33,3%) у людей молодого віку видно взаємозв'язок між ними. Молоді люди зазначили про конфліктність з іншими людьми та про заздрість і нетерпимість до них з боку інших. Невротична образа К. Хорні розглядається як прояв базальної тривоги. Ця тривога виникає у ситуаціях коли людина витісняє агресивність і проявляється під час прояву любові, самоствердження, прояву прихильності особистості [8]. З іншого боку образа є формою дитячої поведінки. Молоді люди з високим рівнем образи апелюють до сильного «Батька», особливо у ситуаціях безсилля.

У 20 (35,1%) людей молодого віку було виявлено високий рівень тривожності. У цих молодих людей спостерігається невідповідність сприймання дійсності. Невідповідність викликає у людей молодого віку неадекватно завищену тривогу. Тому молоді люди жаліються на погане самопочуття та нездатність відновлюватись. Аналіз співбесіди з ними показав, що вони дуже часто переживають емоції страху, гніву, сором, почуття ворожості. Також, слід зазначити, що тривожна молодь має викривлене уявлення про загрозу щодо певної події.

З. Фрейд, К. Хорні [7; 8] зазначають, що негативні емоційні прояви залежать від: здатності проявляти вольовий контроль емоційних реакцій та володіти собою; виховання; любові, уваги, терпіння оточуючих; незадоволення потреб; хвороби, яка впливає на нервову систему; негативних настанов; відсутності любові, підтримки; надмірного критичного ставлення.

Наступний етап передбачав дослідження здатності осіб молодого віку до прояву екстернальності та конформізму. Отримані дані представлено у таблиці 4.

Таблиця 4

**Аналіз емпіричного дослідження
у осіб молодого віку рівня розвитку екстернальності, конформізму
(2026 н. р., вибірка – 57 осіб)**

Показники, що досліджуються	Рівні розвитку (у % від кількості обстежуваних)		
	Високий	Середній	Низький
Конформізм	20 (35,1%)	30 (52,6%)	7 (12,3%)
Екстернальність	20 (35,1%)	31 (54,4%)	6 (10,5%)

Проведений аналіз виявив переважну більшість людей молодого віку на середньому рівні прояву конформізму та екстернальності – 30 (52,6%) особи та 31 (54,4%) осіб. У цих молодих людей іноді виникають труднощі в ситуаціях, коли необхідно проявляти відповідальність, відстоювати свою позицію та приймати рішучі рішення. Ці молоді люди іноді покладаються на інших і їм важко в конкретних ситуаціях взяти на себе відповідальність.

Також, дане дослідження дозволило виявити людей молодого віку, які потрапили до групи ризику, а саме: 20 (35,1%) молодих людей з високим рівнем екстернальності та з високим рівнем конформізму. Дане дослідження показало, що ці молоді люди відповідальність за своє життя та за події які відбуваються з ними перекладають на зовнішні обставини. Цим молодим людям зручно пливати за течією, а також пристосовуватись до життя інших, ігнорувати свою унікальність. У цих молодих людей спостерігаються труднощі у прийнятті рішень, вони підкоряються і покладаються на інших, вони не можуть звільнитися від нав'язаних ззовні формальних систем. Аналіз співбесіди з цими молодими людьми показав, що їм важко адаптуватися, вони прагнуть, щоб інші створили для них комфортні умови проживання, що вони не готові брати відповідальність за своє життя на себе, що у них багато очікувань щодо держави і оточуючих, багато претензій.

Розглянемо особливості саморегуляції осіб молодого віку. Результати проявів вольової саморегуляції (наполегливості,

саморегуляції, самовладання) у осіб молодого віку представлено у таблиці 5.

Таблиця 5

**Аналіз емпіричного дослідження
у осіб молодого віку рівня розвитку компонентів вольової
саморегуляції (2026 н. р., вибірка – 57 осіб)**

Компоненти вольової саморегуляції	Рівні розвитку (у % від кількості обстежуваних)		
	В	С	Н
Загальна саморегуляція	6 (10,5%)	32 (56,2%)	19 (33,3%)
Наполегливість	6 (10,5%)	31 (54,4%)	20 (35,1%)
Самовладання	6 (10,5%)	32 (56,2%)	19 (33,3%)

Результати дослідження саморегуляції, наполегливості, самовладання показали, що у молодих людей переважає середній рівень розвитку вищезазначених показників. Отже, було виявлено людей молодого віку, які увійшли в групу ризику, а саме 19 (33,3%) осіб з низьким рівнем самовладання і саморегуляції; 20 (35,1%) осіб з низьким рівнем наполегливості. Люди молодого віку не користуються техніками та різними методами для зняття психоемоційного напруження, вони не проявляють наполегливості у вирішенні власних життєвих проблем.

**Висновки з даного дослідження
і перспективи подальших розвідок у даному напрямі**

Отже, порівнюючи низькі показники адаптації – 19 (33,3%), високі показники соціальної фрустрації – 19 (33,3%), високі показники екстернальності – 20 (35,1%) та високі показники негативних емоційних станів таких як: депресія, роздратованість, образливість, емоційна нестриманість, негативізм, агресивність щодо інших – 19 (33,3%), провина, тривожність – 20 (35,1%) з низькими показниками саморегуляції, самовладання – 19 (33,3%), наполегливості – 20 (35,1%) можна зробити висновок, що адаптація людей молодого віку порушена внаслідок відсутності вмінь керувати собою, застосовувати техніки та методи саморегуляції та здатності молоді проявляти наполегливість у вирішенні власних проблем.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та впровадженні корекційної програми, яка спрямована на розвиток соціальної адаптації у людей молодого віку та стабілізації їх емоційного стану.

Література

1. Буяк Б. Молодь як особлива соціально-демографічна група в умовах становлення соціально-правової держави та громадянського суспільства. *Наукові записки*. 2007. № 36. С. 198-206.
2. Марценюк М.О., Моргун А.В. Психологічні особливості сучасної молоді та її уявлення про здорову поведінку. *Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА І НАУКА»*. Випуск 1(32). 2022. С 58-63
3. Корольчук М. С. Психодіагностика: навчальний посібник [для студентів ВНЗ / за заг. ред. М. С. Корольчука] Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
4. Лисенкова І. П. Когнітивний підхід у дослідженні емоційної сфери. *Психологія і особистість*. 2018. № 2 (14). С. 59-69.
5. Ступак О. Ю. Молодь як соціально-демографічна група. *Духовність особистості : методологія, теорія і практика*. Вип1(100). 2021 С. 257-264. <https://doi.org/10.25128/2415-3605.18.1.6>
6. Титаренко Т. М., Лепіхова Л. А., Кляпець О. Я. Формування в молоді настанов на здоровий спосіб життя. Київ, 2006. 123 с.
7. Фрейд З. Тлумачення снів. Київ : «ФОЛІО». 2019. 608 с.
8. Хорні. К. Наші внутрішні конфлікти. Конструктивна теорія неврозу. Київ : «Сварог». 2023. 244 с.

References

1. Buiak B. Molod yak osoblyva sotsialno-demohrafichna hrupa v umovakh stanovlennia sotsialno-pravovoi derzhavy ta hromadianskoho suspilstva. *Naukovi zapysky*. 2007. № 36. S. 198-206.
2. Martseniuk M.O., Morhun A.V. Psykholohichni osoblyvosti suchasnoi molodi ta yii uivlennia pro zdorovu povedinku. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «OSVITA I NAUKA»*. Vypusk 1(32). 2022. S 58-63
3. Korolchuk M. S. Psykhodiagnostyka: navchalnyi posibnyk [dlia studentiv VNZ / za zah. red. M. S. Korolchuka] Kyiv : Elha, Nika-Tsent, 2004. 400 s.
4. Lysenkova I. P. Kohnityvnyi pidkhd u doslidzhenni emotsiinoi sfery. *Psykholohiia i osobystist*. 2018. № 2 (14). S. 59-69.
5. Stupak O. Yu. Molod yak sotsialno-demohrafichna hrupa. *Dukhovnist osobystosti : metodolohiia, teoriia i praktyka*. Vyp1(100). 2021 S. 257-264. <https://doi.org/10.25128/2415-3605.18.1.6>
6. Tytarenko T. M., Liepikhova L. A., Kliapets O. Ya. Formuvannia v molodi nastanov na zdorovy sposib zhyttia. Kyiv, 2006. 123 s.
7. Freid Z. Tlumachennia sniv. Kyiv : «FOLIu». 2019. 608 s.
8. Khorni. K. Nashi vnutrishni konflikty. Konstruktyvna teoriia nevrozu. Kyiv : «Svaroh». 2023. 244 s.